

להוצאת חידו"ת
ממורינו הגר"מ דייטש שליט"א
רב ואב"ד רמת שלמה

משרדי המכון
רח' מנהיגה מורחבת 138 ירושלים
פקס: 077-3182436
אש"ל: a7182800@gmail.com
הערות והארות יתקבלו בבדיחה

חברי המכון
הרב יעקב אהרן סקיצילס
הרב עקיבא נשפמנר
הרב אברהם דוד מיוזלעם
הרב אריה ליב ראזענבוים

פסקי הלכות בעניני חולה בפסח מאת מוריננו הרב שליט"א

מתוך שיעורים שנמסרו לפני רבני בית ההוראה יד הרמ"ה - רמת שלמה * ניסן תש"פ

תוכן הענינים:

2.....	ארבע כוסות	1.....	בדיקת חמץ
3.....	חמץ, וחשש חמץ, לחולה בפסח	1.....	ליל הסדר
3.....	תרופות בפסח	2.....	אכילת מצה
		2.....	אכילת מרור

בדיקת חמץ

- א. חולה שעוזב את ביתו אחרי יום הפורים חייב לערוך בדיקת חמץ בביתו לפני הפסח, אף שלא ידורו בבית זה במשך כל ימי הפסח. ואם אין ביכולתו לבדוק בעצמו, ימנה שליח לעריכת הבדיקה.^א
- ב. וכאשר בודקים את הבית בליל י"ד ניסן ערב פסח [בעצמו או על ידי שליח] מברכים על הבדיקה [אף שלא ידורו בבית זה].^ב
- ג. ואם לא יוכל לבדוק בזמנו בליל י"ד יבדוק לפני זה [בעצמו או על ידי שליח] בלילה לאור הנר, בלי ברכה.^ג
- ד. חולה שקשה עליו ענין הבדיקה ואפילו ע"י שליח, יכול לפטור עצמו מחובת הבדיקה בביתו, על ידי מכירת חמצו לגוי, באמצעות הרשאה אצל הרב הממונה על כך. [ועדיף לערוך "מכירת י"ג", כלומר שחלות המכירה לגוי תחול כבר ביום י"ג בניסן].^ד
- ה. אפשר למנות את הרב הממונה על המכירה להיות מורשה למכור חמצו, גם בהרשאה דרך שיחת מלפון.^ה
- ו. חולה המאושפז בבית חולים אור לי"ד בניסן חייב לבדוק החמץ בארון שעל יד ממתו, ובחפציו האישיים, בלי ברכה.^ו
- ז. ואם החולה מקבל חדר פרטי לצורכו יבדוק שם בברכה.^ז

ליל הסדר

- א. חולה שאסרו עליו הרופאים בתוקף אכילת מצה או שתיית יין, אסור לו לאכול או לשתות דברים אלו אף לקיום מצוה בליל הסדר. [ולפעמים יש מקרים שלפי דעת הרופאים עלולים דברים אלו לגרום להזיקו להיות חולה וכדומה. ויש כזה הרבה פרטי דינים, ובכל אופן חובה לעשות שאלת רב מורה הוראה מובהק].^א
- ב. ויברר אצל רופאו האישי אם הוא רשאי על כל פנים לאכול מצה ומרור או לשתות יין לפחות לפי השיעורים המינימאליים המפורטים להלן.^ב
- ג. אם עבר על אזהרת הרופאים ואכל מצה או שתה יין ל"ד כוסות בומן שהיה מסוכן, ואחר כך במשך הלילה הבריא, חייב לחזור שוב לאכול מצה ולשתות ה' כוסות בעת שהוא בריא.^ג
- ד. חולה שאינו יכול לאכול מצה או מרור או לשתות ארבע כוסות יין, ראוי שילמד הלכותיהן בזמן אכילתם ושתייתם, ויחשב לו כאילו קיים המצוה.^ד
- ה. חולה שקשה לו ליטול ידיו פעמיים - ל"ורחץ" לפני מיבול הכרפס ו"לשחן עורך" לפני אכילת המצה והסעודה, יטול רק ב"ורחץ" לפני המיבול, ויברך על נטילת ידים, ויכוון גם על הסעודה שאחר כך.^ה
- ו. חולה שאינו יכול לאכול מרור כלל, יטבול את הכרפס בחרוסת.^ו
- ז. חולה אף שאינו יכול לאכול מצה חייב לומר את ההגדה. ויביאו לפניו מצות, ויאמר סדר ההגדה לפי כוחותיו. והעיקר שיאמר: רבן גמליאל אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו לא יצא ידי חובתו, ואלו הן, פסח מצה ומרור, וכל ההמשך עד הכוס השני.^ז
- ח. חולה שאינו יכול לאכול מצה ומרור, לא יאמר בברכת אשר גאלנו "לאכול בו מצה ומרור", רק יאמר: "והגיענו הלילה הזה כן ה' אלוקינו יגיענו וכי".^ח

מקורות

- א. שולחן ערוך (סימן תלו), ומשנה ברורה (שם, ס"ק ב). ב. (שם). ג. נתבאר בשו"ת נתיבות אדם (חלק ב, סימן ז) ע"ש. ד. שו"ע (סימן תמח) ונו"כ. ה. עפ"י שו"ת דברי חיים (או"ח חלק ב, סימן מו), ועמש"כ בשו"ת נתיבות אדם (חלק ב, סימן יב). ו. תורת היולדת (פרק מג, סעיף א). ז. כמו חדר בבית מלון, יעויין חובת הדר (דיני בדיקת חמץ). ח. שו"ת מהר"י אסאד (או"ח, סימן קס), ושו"ת מנחת יצחק (חלק ד, סימן קב) וכן קיבלתי מרבינו מו"ח זצ"ל. ט. כנלפענ"ד פשוט. י. שו"ת עונג יו"ט (סימן מא) ועוד. יא. עפ"י דברי הגמ' במנחות (דף קי ע"א) כל העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריבם, וכן שמעתי איך שהורה כן מו"ר מרן המנחת יצחק זצ"ל לחולה א', ועיי' ויג"מ. יב. כף החיים (סימן תעה, ס"ק ב) בשם שלחן גבוה. יג. שו"ת התעוררות תשובה (סימן ננד). יד. שו"ת תרומת הדשן (סימן קלו) פרמ"ג (סימן תפה, במשבי"ז), ועיי' תורת היולדת (פרק מג, הערה ז). טו. חיי אדם (כלל קל, סעיף יז).

- ז. המצטער בהסיכה, כגון שיש לו מכה בצד שמאלו, פטור מהסיכה^ז.
- י. מותר לחולה לאכול בליל פסח צלי קדר [היינו בשר שנתבשל ללא מים או רוטב], בעת הצורך^י.
- יא. חולה הניזון דרך צנתר, זונדה, או פיוס הקיבה, אינו יוצא בכך ידי חובת מצה או מרור, או שתיית ארבע כוסות, לכן אין לברך עליהם, וישתדל לשמוע את הברכות ממי שמחוייב בדבר, ולצאת ידי חובתו בברכותיו^{יא}.
- יב. מותר לשקול השיעורים בליל הסדר^{יב}.
- יג. חולה שלא התאפשר לו לקיים מצוות הלילה לפני חצות, והתפנה רק אחרי חצות, ינהג את כל מנהגי הסדר, אך לא יברך לא "על אכילת מצה" ולא "על אכילת מרור", וישתה את כל ארבעת הכוסות לפי סדרם, ויברך על כוס ראשון ושלישי בלבד^{יג}.

אכילת מצה

- א. חולה שקשה עליו אכילת מצה בשיעור הרגיל, יתאמץ לכל הפחות לאכול כוית מצה בשיעור המצומצם ביותר, שהוא כ-20 גרם. ואם גם זה קשה לו, יאכל כ-10 גרם^א.
- ב. משך זמן האכילה לחולה הוא לא יותר מתשע דקות. [וכמובן כמה פחות מזה עדיף, כשאפשר לו]^ב.
- ג. כאשר יש באפשרותו, ימשך לקחת עוד חתיכה קטנה של מצה יחד עם חתיכה קטנה של מרור לקיים מצות כורך. ולאחרונה בשעת אכילת אפיקומן יקח שוב 20 גרם מצה, ולפחות 10 גרם. והכל לפי הענין של מידת יכלתו^ג.
- ד. חולה שאינו יכול לאכול רק כוית מצה א' בלבד בכל ליל הסדר, יאכל כל התבשילים של הסעודה במשך ליל הסדר, ואחרי הסעודה יברך המוציא ועל אכילת מצה ויאכל אותו כוית מצה^ד.
- ה. חולה שקשה לו אכילת המצה בצורתה הרגילה, מותר לו לפורר או לטחון אותה דק דק כקמח, ולאכלה כך בברכה. וטוב שיטחון המצה בערב החג, אך מותר לטחון המצה לצורך זה ביום טוב^ה.
- ו. וכן מותר לו לאכול את המצה עם לגימת מים, להקלת הבליעה.
- ז. ואם אינו יכול לאכול את המצה גם בכך, מותר לו לשרותה במים פושרים לזמן מועט, שלא תאבד צורת הפת^ז.
- ח. ואם גם בכך עדיין אינו יכול, מותר לו להטבילה ביין או שאר משקים ולאכלה^ח.
- ט. וכאשר גם בכך עדיין אינו יכול, מותר לו לשרות את המצה ביין או שאר משקין של מי פירות, ולאכלה^ט.
- י. ואף אם היה חולה זה מקפיד כל השנים שלא לאכול מצה שרויה, מותר לו לשרותה במי פירות. וכשהוא מוכרח לשרות הפעם את המצה דוקא במים, יעשה התרה על נדרו^י.
- יא. חולה שאינו מסוגל לאכול כוית שלם של מצה, או שאינו יכול לאכול הכוית במשך הזמן הראוי, כמפורט למעלה, בכל זאת מצווה עליו לאכול כמה שיכול. וטוב לצאת ברכת על אכילת מצה מאחד שמחוייב ואוכל כשיעור שלם^{יא}.
- יב. אבל מצה והקיאיה יצא ידי חובתו, אך אינו יכול לברך ברכת המזון. וכשאפשר לו יחזור ויאכל שוב כוית מצה^{יב}.
- יג. חולה חוסר תיאבון עד כדי כך שאינו יכול לאכול כלום ולקיים מצות אכילת מצה כהלכתה, מותר לו לקחת תרופות שיאפשרו לו האכילה אף אם מעורב בו חשש של חמץ נוקשה^{יג}.
- יד. חולה שאסור לו לאכול מצה העשויה מקמח חטה אף לפי השיעורים האמורים למעלה, יאכל מצות שנאפו מקמח שאר דגנים מחמשת מיני דגן, ובדאפשר עדיף מקמח כוסמין [חטת הספלטה]. וצריך שיאפו בהשגחה ובהירות מיוחדת^{יד}.

אכילת מרור

- א. חולה שקשה עליו לאכול מרור בשיעור הרגיל, יתאמץ לאכול לכל הפחות השיעור המצומצם שהוא כ-17.3 גרם מעלי חסה^א.
- ב. משך זמן האכילה, לחולה הוא לא יותר מתשע דקות. [וכמובן כמה פחות מזה עדיף כשאפשר לו]^ב.
- ג. אם אינו יכול לאכול שיעור כזה במשך זמן הנ"ל, מצווה עליו לאכול אפילו קצת כפי יכלתו. וטוב שישמע ברכת על אכילת מרור מאחר שמחוייב ואוכל כשיעור שלם. [ויש אומרים שאפשר לברך אף על פחות מכזו, בפרט כשאוכל "חריין", ויש"ח]^ג.
- ד. ואם אינו יכול לאכול כלל מרור, לפחות ילעום בפיו איזה מין ירק מר כפי יכלתו, ולא יברך על אכילת מרור. ואחר שירגיש מרירות בפה יכול לפולטו^ד.
- ה. אבל מרור והקיאיו, יצא ידי חובתו^ה.
- ו. אם אינו יכול לאכול רק כוית מרור אחד, יאכל כל הכוית כולו לקיום מצות מרור, ולא יניח חלק ממנו לכורך^ו.

ארבע כוסות

- א. חולה, שאסרו עליו הרופאים שתיית יין ומיץ ענבים, אסור להחמיר על עצמו ולשתות^א.
- ב. וישמע הקידוש וברכת היין על שאר שלשה הכוסות מפי אחרים, ויוציאו אותו ידי חובה. ואם אפשר לו, יטעם משהו מהיין^ב.

מקורות

זו. כף החיים (סימן תעב, ס"ק כב), וכן ששמעתי ממו"ר מרן המנחת יצחק זצ"ל. יז. מג"א (סימן תעו, ס"ק א), שו"ע הרב (שם, סעיף ד), ומשנ"ב (שם, ס"ק א). יח. שו"ת מנחת יצחק (חלק ג, סימן יח), וכן הורה רבינו מו"ח זצ"ל. יט. פתח הדריב (חלק ג, סימן שו). כ. ספר נשמת אברהם (או"ח, סימן תעו) בשם מרן הגרש"א זצ"ל). כא. ע"י שו"ע ומ"ב (סימן תפז, סעיף א), וע"י פתח"ת (שם, ס"ק א) בארוכה. כב. עפ"י תשו' חת"ס (חלק ו, סימן טז). ועינין בשו"ת מנחת חיים (חלק ג, או"ח, סימן מט). כג. חזו"ע (חלק א, סימן מד). כד. שו"ע (סימן תפז, סעיף א), שו"ע הרב (שם, סעיף ג), ומשנ"ב (שם, ס"ק ו). כה. ברכ"י (סימן תסא, ס"ק א), וביאור"ל (שם, ד"ה יוצא). כו. שו"ת בנין ציון (סימן כט). כז. מג"א (סימן תסא, ס"ק ז), שו"ע הרב (שם, סעיף יד). כח. שם. כט. סידור פסח כהלכתו (חלק ב, פרק ח, סעיף יג, ובהערות שם). ועיין בשיעורי קנה בושם פסח (עמ' קנה). לו. שו"ת (מערכת אכילה, ס"ק ד) ועוד הרבה פוסקים. לא. מנחת חינוך (מצוה י), ושו"ת תורה לשמה (או"ח, סימן קנה), וברכ"י (או"ח, סימן רא, ס"ק א). לב. שו"ת לבושי מרדכי (חלק א, סימן פו, וסימן פח), נטעי גבריאל (פרק צב, סעיף יד). לג. שו"ע (סימן תנג, סעיף א) ונו"כ (שם), ועיין שו"ת לכו"מ (חלק ב, סימן ט) ושו"ת חשב האפוד (חלק ג, סימן ט), ושו"ת מנחת יצחק (חלק ט, סימן מט), ובתשובות והנהגות (חלק א, סימן שב). לד. שו"ע הרב (סימן תפז), ומ"ב (שם, ס"ק א), וחז"א (סימן קל, ס"ק א), וע"י פ"ת (שם) בארוכה. לה. כנ"ל לענין מצה. לו. כנ"ל לענין מצה. ומטינן בשם צדיקי עליון שמברכים אף על פחות מכזו מרור. לז. חק יעקב (סימן תעג, ס"ק כא), ומשנ"ב (שם, ס"ק מג), ובמעד"ש (שם, ס"ק מא). לח. כנ"ל לענין מצה. לט. כת"ס (סימן פז), וע"י תשובות ר"ש איגר (סימן כ). מ. כמבואר לעיל. מא. אחרונים.

- ג. חולה שאסור בשתיית יין ומיץ ענבים יכול לקחת לקיום מצות ד' כוסות חמר מדינה כמו מיץ פירות טבעיים.²¹
 ד. אף שיש ליהדר שלא לשתות ולטעום בין כוס ראשון לשני, לאיש חלש מותר לשתות איזה משקה, ואף לטעום איזה פרי וכדומה כדי להתחזק בהמשך עריכת הסדר כראוי.²²

חמץ, וחשש חמץ, לחולה בפסח

- א. חולה שיש בו סכנה, שזקוק על פי פקודת הרופא [ובהוראת רב מובהק] לאכול לרפואתו חמץ גמור ממש בפסח, ואי אפשר לו לעשות כן בקל בדרך של היתר, מותר לו לאכול מפני פיקוח נפש.
 ב. אם אפשר ילך החולה לבית הנכרי ושם יאכילנו הנכרי חמץ שלו, והחולה יתכוין שלא לקנות את החמץ, ויהדר שלא יקח את החמץ בידיו, אלא הנכרי יאכילנו לתוך פיו. ג. ואל ישלם החולה לנכרי עבור החמץ. ואם אינו רוצה לתת לו בחנם יכול החולה להבטיח לו שישלם לו אחר הפסח.
 ד. ואם אין החולה יכול לילך לבית הנכרי מותר לחולה לאכול את החמץ בביתו, ויתכוין שלא לקנות את החמץ מהגוי, ולא ישלם עבורו בפסח, והנכרי יאכילנו לתוך פיו, או שיאכל החולה בעצמו.²³
 ה. ואם אין החולה יכול לאכול את החמץ בעצמו, וגם אי אפשר להאכילו על ידי גוי, מותר להאכילו על ידי יהודי, אך לא יאכילנו יהודי, שמא ישכח ויאכל בעצמו.²⁴
 ו. וכן אם מביאים את החמץ לחולה בפסח, צריך שהנכרי יביא את החמץ בעצמו לבית החולה. ואם אי אפשר על ידי גוי, רצוי ששני יהודים יחד יביאו את החמץ אל החולה.²⁵
 ז. אם אפשר עדיף שיאכל החולה החמץ בחצאי שיעורים וביותר מכדי אכילת פרס, כמו השיעורים הנאמרים בחולה שאוכל ביום הכיפורים.²⁶
 ח. כמו כן ראוי לחלק את החמץ בכמה חדרים כדי שלא ימצא שיעור חמץ במקום אחד.²⁷
 ט. ואל יביאו חמץ יותר ממה שזקוק לו החולה כל פעם לפני האכילה.²⁸
 י. ברם יש להבהיר, כי כל האמור כאן בסעיפים הנ"ל [מסעיף ב' עד י'] לא נאמר אלא כאשר אין בקיומם צד כל שהוא כדי לסכן את החולה, אבל אם יש חשש סכנה בדבר לפי אזהרת הרופא והוראת רב מובהק, מותר לו לאכול הכל כרגיל לפי הצורך.²⁹
 יא. חולה שאין בו סכנה שזקוק מבחינה רפואית לאכול חמץ, יעשה שאילת חכם כיצד עליו לנהוג.
 יב. קמניית מותרים באכילה לחולה [אף מבני עדות האשכנזים], ויעדיף שאר קמניית לאורו ודוחן, ולכתחילה ירתיח מים חמים ויכניס את הקמניית בתוכם, וישתמש בכלים מיוחדים עבורם.³⁰
 יג. פירות יבשים מותרים באכילה אף לחולה שאין בו סכנה, לפי הצורך.³¹
 יד. מצה שרויה, אם החולה הוא מהמתמירין שלא לאכול שרויה, ועכשיו בחליו אינו יכול לאכול את המצות יבשות, לכתחילה ישרה אותם במי פירות, ואם אינו יכול ראשי לשרותן גם במים. [ויעשה על כך התרת נדרים].³²
 טו. מצה עשירה, דהיינו מצה שנאפתה עם מי ביצים או מי פירות, בלי תערובת מים כלל [וצריך זהירות והשגחה מעולה באפייתן], מותרים באכילה לחולה בשעת הצורך.³³
 טז. חולה שיש בו סכנה, שבחר בתזונה שיש מייעצים לנהוג בה לשם סיוע לרפוייו, והיא כוללת מאכלי חמץ, אם לדעת הרופאים המומחים ברור שאין שיטה זו מעלה או מורידה, אסור לו להקל לאכול את מאכלי החמץ בפסח אם אפשר לו במאכלים אחרים.³⁴

תרופות בפסח

- א. חולה שזקוק לקחת תרופות בפסח יתייעץ עם רופאו האישי, לפני הפסח, איזה תרופות הוא מוכרח לקחת, אף שהם מכילות חשש חמץ, והאם נמצא להם תחליף בתרופה דומה שהיא כשרה לפסח.³⁵
 ב. אך חלילה לחולה להחמיר על דעת עצמו ולהפסיק לקחת בפסח התרופות שהוא זקוק להם, וכל שכן בחולה שיש בו סכנה.³⁶
 ג. חולה שיש בו סכנה מותר לו לקחת תרופות בפסח בפקודת הרופא, אפילו הם ודאי חמץ.³⁷
 ד. ויקנה את התרופות [שיש בהם חשש חמץ] קודם הפסח, ויכוון בשעת הקניה של התרופה שאינו רוצה לזכות בחמץ שבה, ולא ישלם עבור התרופה אלא לאחר הפסח, ויניח אותם במקום מוצנע, ויקח כל פעם רק כפי הצורך.³⁸
 ה. וכן יכול למכור את התרופות במכירת חמץ לגוי בערב הפסח אצל הרב הממונה על כך, ובפסח ישתמש בהם לפי הצורך.³⁹
 ו. ואם קונים את התרופה בתוך ימי הפסח, עדיף לקנותה בבית מרקחת של גוי, ויכוון שלא לזכות בהם כלל, ולא ישלם עבורם רק יבטיח התשלום לאחר הפסח.⁴⁰
 ז. [וכמובן אם אי אפשר להשיג את התרופות ההכרחיות לחולה שזקוק להם בדרכים אלו, יקח כרגיל מפני פיקוח נפש].⁴¹
 ח. חולה שאין בו סכנה, והוא זקוק לתרופות בפסח, עדיף שיקפיד להשתמש בתרופות שאין בהם חשש חמץ. אך לא יעשה זאת אלא בהתייעצות רופאו האישי וכנ"ל.⁴²

מקורות

מב. משנ"ב (סימן תעב, ס"ק לו). מג. לצאת חובת הקידוש, ודעת הראשונים דאפשר לצאת מאחרים יד"ח ד' כוסות. ויעויין שו"ת להורות נתן (חלק ב, סימן כח). מד. עיין מ"ב (סימן תג, ס"ק יח). ויעויין כל זה בהשעורי קנה בושם פסח (פרק ה, סעיף ב). מה. עפ"י שו"ת שבות יעקב (חלק ב, סימן טו). מו. כנלענ"ד לפי הנ"ל. ועיין שו"ת (מערכת חו"מ, סימן ב, אות ז). מז. כ"ה בספר הלכה ורפואה להגר"מ הרשלר ז"ל (חלק ב) והו"ד באנציק' הלכתית רפואית (חלק ג, עמ' תצ). מח. שם. מט. פשוט. נ. כמבואר לעיל. נא. משנ"ב (סימן תנג, ס"ק ז), ובשו"ת מהר"ם שיי"ק (או"ח, סימן רמא). נב. שו"ת חת"ס (או"ח, סימן עט). נג. כמבואר למעלה. נד. רמ"א (סימן תסב, סעיף ד), ויעויין שו"ת חת"ס (או"ח, סימן צב) בענין הברכה. נה. הליכות שלמה (פרק ד, הלכה ח). נו. פשוט. נז. מפני ספק פיקוח נפש, וכן שמעתי ממרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. נח. דשרי אפילו בחמץ, כמבואר למעלה, וכש"כ בתרופה שיש הרבה צירופי היתר בפוסקים. נט. כמבואר למעלה. ס. דהוי של נכרי. וצריך לעשות לו מחיצה, או לרשום עליו מכור לגוי, וכשאר חמץ שנמכר לעכו"ם שנמצא אצלו. סא. שו"ת שערי דעה (חלק ב, סימן לו), נפש חיה (סימן תסו, סעיף א) ועוד. סב. משום שספק פיקוח נפש דוחה הכל. סג. דכיון דאפשר בניקל להשיג בלא חשש חמץ ודאי עדיף טפי.⁴³

- ז. ואם עפ"י פקודת הרופא זקוק לתרופה שמכילה חשש חמץ, ולא נמצא לזה תחליף מתאים בלי חשש חמץ, ההוראה בזה לעטוף את הכדור בנייר דק או בקפסולה נקייה מחשש חמץ, ולבלוע אותה כך. [וטוב לרכוש אותם על פי המבואר בסעיפים כ"ב-כ"ג הנ"ל].^ד
- י. ויש תרופות בקפסולות, שהתרופה עצמה אין בה חשש חמץ כלל, רק הקפסולה מכילה תערובת של חמץ, מותר להחזיק בביתו את התרופה עם הקפסולות, ולפני לקחת התרופה יוציא את האבקה ויבלענה, ואת הקפסולה יזרוק לאשפה.^ה
- יא. תרופות המכילות חמץ, והן מעימות, כגון כדורים למציצה, תמיסות (soluble tablets) וכדומה, אסור לאוכלם ולבלועם בפסח, ואף אסור להחזיקם ברשותו, אלא אם כן מדובר בחולה שיש בו סכנה. [ובכל אופן מי שזקוק לזה, יעשה שאילת חכם].^ו
- יב. תרופות העשויות מקטניות מותרות אף לחולה שאין בו סכנה, ואין מקום להחמיר בזה, רק יש לדקדק שיהיו עשויות מערב פסח.^ז
- יג. תרופות הומיאופטיות, יברר שהתערובת האחרונה נעשתה באלכוהול שאין בו חשש חמץ, ושנעשתה קודם פסח, ושיש בה שיעור כדי לבטל האלכוהול שבחשש חמץ.^ח
- יד. אם אינו בולע את התרופה אלא על ידי מעימה שנבלע בלשון ובחלל הפה, יש מקום להקל יותר.^ט
- יז. כל הכלים שמשמשים בהם לתרופות של חשש חמץ ולריסוקם, יש להחזיקם בנפרד.^י
- יז. ויטמינים יש בהם הרבה חששות של חמץ בפסח, ולכן הנוקק להם יעשה שאילת חכם.^{יא}
- יח. זריקות, פתילות, תכשירי חוקן (enema), טיפות עיניים ואוזניים, משחות חיצוניות לעור, משאפים (inhalers) למיניהם, מדבקות לעור, סוגי יוד (iodine) [המויצרים באר"י] מותרים בשימוש בפסח. [ובכל אופן טוב לברר אצל רב מומחה, כי תמיד עלול להיות שינויים בדבר].^{יב}
- יח. הרופא או הרוקח [ואפילו אם הוא גוי] נאמנים לומר שאין חמץ בתרופה, ובפרט אם מרכיבי התרופה מופיעים על הבקבוק או הקופסא.^{יג}
- יט. בשעת הצורך אפשר להוציא בתוך ימי הפסח תרופות שכלל אותם במכירת החמץ לגוי בערב פסח.^{יד}
- כ. אחר הפסח מותר לקנות תרופה המכילה חמץ, גם ממי שחשוד שלא מכר חמצו לגוי כדון לפני הפסח, אפילו לחולה שאין בו סכנה.^{טו}

מקורות

סד. הוראת הבר"צ במדריך הכשרות. סה. אורחות רבינו (פסח, אות כד) בשם מרן הקה"י זי"ע, ועיי' שו"ת צי"א (חלק י, סימן כה). סו. שש"כ (פרק מ, סימן עד), והוא פשוט. סז. שמעתי מרבינו מו"ח זצ"ל. סח. שו"ת מנחת יצחק (חלק ח, סימן סח). סט. שם. ע. פשוט. עא. מפי מומחים. עב. הוראת הבר"צ במדריך הכשרות. עג. שו"ת לבושי מרדכי (או"ח, סימן פו). עד. כי מתנים זאת בפירוש עם הגוי, והוא מסכים לכך. עה. רמב"ן בתורת האדם, ועיי' שעה"צ (סימן תסו, ס"ק ד), ובאור שמח (הלכות יסוה"ת, פרק ה, הלכה ח).

ניתן להצטרף לקבלת הגיליון השבועי בהלכה ובאגדה - מאת מוריניו הרב שליט"א
הנערך ויו"ל ע"י מכון נתיבות אדם, בכתובת מייל: a7182800@gmail.com